

Proces Verbal

Încheiat azi 4 octombrie 1990, pe Dealul Mărului, în locul numit „La Morți”, situat la sud-vest – circa 300 m de șoseaua Roman-Vaslui la km 59-60, între reprezentanții Asociației pentru Dialog Social Piatra Neamț și Asociației Foștilor Deținuți Politici filiala Piatra Neamț, cu participarea domnului procuror Tănase Dumitru din partea Procuraturii locale Roman și a domnului jurist Ilisei Claudiu din partea prefecturii județului Neamț, precum și a domnului jurist Cornariu Gheorghe, constatându-se:

În locul menționat, în urma sesizării primite din partea unui grup de cetățeni din comuna Poienari și satul Gădiniți, comuna Sagna, județul Neamț, s-au efectuat săpături descoperindu-se osemintele unor persoane neidentificate, într-o groapă comună. Examinându-se aceste oseminte se poate aprecia numărul acestor persoane la 11 (unsprezece).

Examinarea a fost făcută de dr. Spânoiu Mihai, medic generalist, la solicitarea Asociației Dialog Piatra Neamț izolându-se:

- os femur, 7 perechi și 4 neperechi, total 18
- os tibia, 9 perechi, total 18
- os humerus, 15.

Alte oase neidentificabile nu depășesc numărul menționat.

Pentru eventuale cercetări se recomandă examinarea osemintelor de către un medic legist.

Asociația Dialog Piatra Neamț, AFDP Neamț

trei semnături indescifrabile

Procuratura localității Roman

o semnătură indescifrabilă

Prefectura județului Neamț Primăria Roman

o semnătură indescifrabilă o semnătură indescifrabilă

Și acest proces-verbal se poate găsi în publicațiile menționate până acum. Am reprodus aceste procese-verbale cu gândul la acei ce vor citi aceste rânduri să nu-și închipuie că sunt

niște fabulații, iar cei ce vor să se convingă de cele scrise să consulte publicațiile menționate.

După încheierea procesului-verbal reprodus mai sus, toate oasele au fost puse în saci de plastic și duse la morga spitalului pentru a fi ținute în congelator, până au fost trimise la Iași pentru expertiză. Întrucât tinerii de la Dialog Social aveau servicii, s-a hotărât ca eu să mă ocup mai departe de această problemă. Cu sprijinul Procuraturii din Roman am reușit ca Procuratura Militară Bacău să trimită un reprezentant care să preia oasele și să le trimită la Iași pentru expertiză. După predarea oaselor am considerat că până la primirea rezultatului expertizei de la Iași, problema oaselor a fost temporar rezolvată. Mai rămăsese de predat la Procuratura Militară Bacău obiectele găsite în groapă, pe care le-am luat de la Mircea Tănase, mai puțin o piesă de 5 lei din cele trei găsite, pe care le-am dus la Bacău și le-am predat Lt. Colonelului Cute Aurel, conform următoarelor dovezi:

*Procuratura Militară Bacău
Nr. 430/P/1990*

*Dovadă
30 octombrie 1990*

Lt. Colonel de justiție Cute Aurel, din Procuratura militară Bacău, astăzi, data de mai sus, am primit de la Popa Neculai din Piatra Neamț, str. Sportului nr. 4, membru al Filialei județului Neamț a AFDP, următoarele:

- o curea din piele lățime 4 cm cu cataramă metalică,*
- o curea din piele lățime 2 cm cu cataramă metalică,*
- o pungă de plastic cu resturi de încălțăminte, cât și un pantof reparat în pungă, încălțăminte fiind în stare avansată de putrefacție,*
- două pungi de plastic cu resturi de materiale textile în stare avansată de putrefacție,*
- o linguriță metalică fără coadă,*
- 3 cioburi de oglindă uzate,*

- 1 glonț ruginit,
- 2 monezi cu valoare de 5 lei având pe avers inscripția 5 lei și anul de emisie 1948, iar pe revers stema RPR și pe margine scris Republica Populară Română.

Toate aceste obiecte sunt în stare avansată de uzură și putrefacție.

Din relatările domnului Popa Neculai rezultă că aceste obiecte au fost găsite în groapa în care au fost descoperite mai multe schelete umane, pe raza comunei Poienari, județ Neamț, la punctul numit „Dealul Mărului”.

Am predat,

Semnătură indescifrabilă

Am primit,

Semnătură indescifrabilă

Deoarece în timpul săpăturilor am auzit diverse povestiri despre crimele comise în pădurea Dealul Mărului, dar mai ales de existența mai multor gropi comune, mi-am pus în gând să mai caut și alți martori, sperând ca prin ajutorul acestora să se mai descopere și alte gropi. Fiind pensionar și dispunând de timp liber, dar și din dorința de a da în vileag crimele făcute de regimul comunist, am început să-mi pun planul în aplicare. Mai târziu, aveam să-mi dau seama că ceea ce urmăream eu era peste puterile și posibilitățile mele, în primul rând datorită distanței foarte mari, a necunoașterii regiunii, cât și a faptului că se cerea mult efort fizic, dar și mari cheltuieli. La început am încercat o metodă simplă pentru a descoperi eventuali martori, care a dat rezultate mulțumitoare. Astfel, când plecam din Piatra Neamț la Roman, aveam grijă să iau cu mine câteva ziare în care se vorbea despre crimele de la Dealul Mărului, pe care le citeam cu intenția de a vedea cei din jur titlul articolului, provocându-i apoi la discuții pe marginea acelor crime.

Într-o zi eram la Tribunalul din Roman și țineam în mână un asemenea ziar, iar alături de mine era o femeie pe care am întrebat-o, arătându-i ziarul, ce părere are de morții descoperiți

la Dealul Mărului și i-am oferit ziarul. Femeia ia ziarul pentru a nu mă refuza, dar prin felul cum l-a primit, s-a putut observa un dezinteres din partea ei pentru ceea ce am încercat eu să-i vorbesc. După ce a văzut titlul articolului, îmi spune că ea știe de când era mică despre aceste omoruri. Surprins de cele auzite și dorind să aflu amănunte noi, am întrebat-o de unde a auzit despre ele. Fără nici o reținere, ba chiar mândră că știe mai multe decât mine, îmi spune că tatăl ei a fost pădurar la Dealul Mărului și l-a auzit într-o seară cum îi povestea mamei ei, că în pădure au fost împușcați 80 de legionari și că au fost aruncați într-o groapă, unul peste altul. Căutând să aflu mai multe amănunte, mi-a spus că ea nu-și mai amintește altceva, iar dacă doresc să aflu mai multe să vorbesc cu tatăl ei, dându-mi adresa. După câte îmi amintesc, adresa tatălui era: Ursache Gh. Alecu, comuna Oțelari, sat Hândrești (sper să nu fac o confuzie, deoarece agenda cu adresa mi-a fost furată în București). Tot ea îmi va vorbi de Macovei Mihalache din Averești. Am auzit și de data aceasta, nu știu pentru a câta oară, aceeași poveste că cei împușcați erau legionari sau țigani, oameni pe care regimul comunist îi considera scoși în afara legii, oameni care nu aveau cel puțin dreptul de a fi judecați.

Această propagandă mincinoasă, prin care se urmărea liniștirea oamenilor, prezentând pe legionari ca fiind un adevărat pericol pentru societate, a avut ca scop principal prevenirea unor proteste sau comentarii privind crimele comise. Descoperirea acestei mărturii mi-a dat curaj și încredere în acțiunea pe care am început-o, sperând că voi mai găsi oameni dispuși să vorbească, să depună mărturii pe care să le trimit la București pentru a fi publicate în Documentele Rezistenței.

Unele documente prezentate până acum despre crimele de la Dealul Mărului, din apropierea orașului Roman, au apărut în Documentele Rezistenței volumul 7, sub îngrijirea regretatului Eugen Șahan, urmând a fi publicate altele noi, referitoare la groapa comună de la Dealul Balaurului sau despre revoltele țărănești din județul Neamț, dar Constantin Ticu Dumitrescu

nu a mai permis apariția acestei publicații, care nu convenea regimului Iliescu și nici vechii Securități, dar și celor ce l-au propulsat în fruntea AFDPR-ului.

Voi încerca să prezint pe scurt unele mărturii ale unor oameni dispuși să vorbească. Primul pe care l-am abordat, fiind și cel mai apropiat de locul crimelor, a fost Ghețu Neculai din satul Gâdinti-Roman. Destul de bănuitor la început, ca urmare a mai multor vizite ce i-au fost făcute, chiar și de Procuratura Bacău, omul începe să vorbească cu oarecare reținere, pentru ca apoi să înceapă să povestească parcă îngrozit și acum de ceea ce a putut să vadă, totul petrecându-se sub ochii lui. După câteva clipe, revenind la realitate, își amintește cum într-o după amiază, s-a dus cu căruța să adune niște găteje din pădure, deși Ocolul Silvic nu permitea acest lucru. După ce și-a ascuns calul și căruța într-un desiș, a început să-și adune uscături. La un moment dat a auzit un zgomot de mașină. Speriat și crezând că este șeful Ocolului Silvic, se urcă într-un copac pentru a vedea încotro se îndreaptă mașina. Privind cu atenție vede o mașină din care au coborât trei oameni care au început să sape o groapă. Neputând fugi din cauza drumului barat de mașină, rămâne în copac pentru a nu fi descoperit. Neculai Ghețu povestește că, după ce s-a săpat groapa, au fost coborâți din mașină 11-12 oameni, care se văitau și se rugau să nu-i împuște, apoi spune cum a auzit o pârâială de arme, fiind împușcați și târați în groapă. Omul își încheie această mărturisire cuprins parcă și acum de spaimă, spunând că de atunci și până în 1990 nu a mai mers niciodată în acele locuri.

Tot despre această groapă comună mi-a vorbit și Macovei Mihalache din comuna Averești, care povestește cum se întorcea o dată pe înserate de la câmp cu căruța încărcată cu cânepă și cum la un moment dat boii s-au oprit din mers și au început să sforăie din cauza unei bălți de sânge, apoi mărturisește cum a văzut o groapă în care erau aruncați unul peste altul oameni împușcați. În timp ce povestește, parcă re trăind acele clipe, rămâne îngândurat și fiind bătrân, o lasă pe fată, Maria Costea,

să continue povestirea. Aceasta mi-a relatat cum erau aruncați unul peste altul, iar deasupra era un bărbat de vârstă mijlocie, având o bluză de molton, iar peste ea o bundiță de blană. Lângă el, o fetiță de aproximativ 10 ani, având pe cap o băsmăluță neagră și îmbrăcată într-o rochiță gri zăcea cu mâinile întinse. Rodica Palade, pe care am condus-o și la acești martori, redă în săptămânalul 22 din 7 decembrie 1990, fragmente din aceste mărturisiri.

Deosebit de interesantă este declarația pe care mi-a trimis-o prin poștă Șoldănescu V. Ioan, pe care o redau întocmai:

Declarație,

Subsemnatul Șoldănescu V. Ioan din comuna Rădășeni, județul Suceava, născut în anul 1919 în comuna Rădășeni, înrolat ca voluntar în anul 1938 la Centru 4 Jandarmi Cernăuți, am urmat Școala de agenți poliție în anul 1940, participat ca subofițer activ în zona Ismail-Basarabia până la 23 august 1944, după care am fost detașat în mai multe localități din țară, printre care am fost și în comuna Gâdiniți, județul Neamț, lângă Roman. În anul 1949, prin toamnă după cum îmi amintesc, într-o zi de dimineață, pădurarul din punctul Dealul Mărului, s-a prezentat la postul de Miliție Gâdiniți, informându-mă că în noaptea precedentă a auzit focuri de armă în pădure. Sesizat de aceste focuri de armă s-a dus în direcția zgomotului și a fost somat de un ofițer de Miliție, care l-a avertizat să se retragă, că au de făcut trageri de noapte. S-a dus la canton. În dimineață s-a dus la fața locului unde a găsit tuburi de pistol arse și o dâră pe pământ până într-o vale, unde mai multe huciuri, frunze de pădure și pământ proaspăt dat pe o movilă care era formată din cadavrele care erau acolo. Am luat o căruță, pe primarul Cojocaru Constantin, pădurarul, un milițian și subsemnatul, care ne-am deplasat la fața locului, unde am mai găsit tuburi trase în apropierea gropii comune. Am scormonit pământul și am dat de picioare de oameni. Am lăsat milițianul și păduraru de pază și m-am dus la telefon să raportez și am raportat la secția Bîra, unde

era comandant plutonier adj. Voiculescu, mi s-a spus să aștept la telefon că dumnealui raportează la Roman. După o pauză scurtă mi s-a comunicat să stau de pază până va veni Comisia de Anchetă și m-am înapoiat în pădure, stând până la ora 22-23 noaptea, când a venit o mașină cu căpitanul Solomon, comandantul Miliției Roman și vreo doi civili, care după ce i-am salutat m-au întrebat cine m-a pus să dezgrop morții, avertizându-mă că mă împușcă și pe mine alături cu bandiții. După scurte discuții în care eu le-am spus că am răspundere de acest teritoriu și de tot ce se întâmplă pe el. S-au enervat și mi-au ordonat să mă urc în mașină. La post iarăși discuții aprinse, cu amenințări asupra mea. Mi s-a ordonat să amelioresz spiritele populației și să spun că sunt țigani, care fură din partea locului și au evadat de sub escortă, fiind împușcați. Au mai trimis de la Roman ostași care au acoperit mai bine. Iar mie mi s-a ordonat să nu mai discut decât că sunt țigani. Dar în zilele acestea am aflat că din comuna Sagna-Butea și altele au fost ridicați de securitate oameni care nu voiau să se înscrie la colectiv sau alte activități contrarii. Și aceștia cred că au fost aduși noaptea și împușcați, nejudecați, în pădurea Dealul Mărului, Gâdinți, Roman, județul Neamț, unde eram șef de post în 1949. Ulterior, la circa 10-15 zile, m-au mutat la postul Jand. Scobinți, jud. Iași, unde, cam după vreo lună, m-au pus în rezervă, concediu nelimitat. După care prin luna martie au venit cu ordin de urmărire și arestare pentru a fi dus la Tribunalul Militar, unde m-au dus, dar tribunalul nu avea nici o cunoștință de cauza mea. M-au dus la Miliție unde era un dosar făcut și în acuzații, refuz de serviciu datoriei legalmente și că am favorizat cu chiaburii și am fost contra colectivizării. Mi-au emis mandat de arestare și m-au depus la închisoarea militară Iași, unde după o lună mi s-a fixat procesul în 1950 prin luna aprilie, unde m-au condamnat cu o lună de închisoare și destituirea din serviciu. Această înscenare a avut urmări de la Gâdinți.

Din câte cunosc nu au venit țigani să caute victimele, iar

cei care aveau ridicați din familie erau amenințați că îi ridică și pe ei dacă nu-și caută de treabă. În concluzie, nu mai cunoșc să fi fost și alte gropi prin pădure. În anul 1991, de 20 iulie, m-am dus la Gâdinți, unde am văzut mormântul de la biserică, stând de vorbă cu cetățenii care le-am povestit cum s-au întâmplat și am arătat că și eu am avut urmări de pe urma comuniștilor.

Aceste date sunt concrete și corespund adevărului de teoroarea Comunistă asupra poporului.

Semnez conștient de cauza dreaptă pe care vrem să iasă la lumină.

6. VIII. 1992. Ion Șoldănescu, Rădășeni

Cu toate greșelile de exprimare sau de ortografie, două afirmații sunt deosebit de importante și anume:

a) „Că mă împușcă și pe mine alături de bandiți”.

Este cunoscut că acest nume de bandit era atribuit numai deținuților politici și celor considerați dușmani ai comunismului. În închisori deținuților politici li se spuneau bandiți, iar celor de drept comun hoți. Afirmația că îl împușcă alături de bandiți dovedește că au fost uciși din motive politice.

b) „Să spună că sunt țigani”. Deci nu erau țigani, ci, să spună acest lucru. Or, Maria Costea din Averești, afirmă categoric: „Nu, nu erau țigani. Absolut nu erau țigani” (Săptămânalul 22 din 7. XII. 1990). Deci a primit ordin să spună populației că sunt țigani pentru a liniști lumea. Deși instrucțiunile date în pripă lui Ion Șoldănescu diferă de cele date lui Constantin Iorga, care au fost mai bine pregătite, urmăreau același scop: dezinformare și că victimele erau țigani.

De altfel, au fost create tot felul de diversiuni pentru a produce derută, neîncredere, urmărindu-se a se banaliza știrile sau prilej de a-și face unii popularitate. Spre exemplu, în ziarul „Deșteptarea” nr. 215 din 17 octombrie 1990, cotidian din Bacău, se afirmă că Ștefan Cucu, președintele Ligii Române a Veteranilor de Război (cu sediu în București) presupune că „victimele sunt veterani din cel de al doilea război mondial ...”